

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly [The concept of New Ukrainian School]. [Elektronic resource]. Dostupno: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed>>.
2. Sukhomlynskyi, V. O., 1977. *Vybrani tvory* [Selected works] U 5-tyt, Kyiv: Rad. shkola, T. 3, 670 s.
3. Kulchytskyi, O., 1995. *Osnovy filosofii i filosofichnykh nauk* [Fundamentals of philosophy and philosophical science], Miunkhen-Lviv, 246 s.
4. Losev, A. F., 1991. *Filosofia. Myfolohiya. Kultura* [Philosophy. Morphology. Culture], Moskva: Polytyzdat, 525 s.
5. Rubynshtein, S. L., 2000. *Osnovy obshchei psikhologii* [Fundamentals of general philosophy], Sankt-Peterburg: Yzdatelstvo «Piter», 592 s.
6. Ylin, E. P., 2001. *Emotsii i chuvstva* [Emotions and feelings], Sankt-Peterburg: Piter, 752 s.
7. Dodonov, B. Y., 1975. Klassyfikatsia emotsyi pri issledovanii emotsionalnoi napravlenosti lichnosti [Classification of emotions in the process of analyzing emotional directivity of an individual]. *Voprosy psikhologii*, № 6, s. 21–33.
8. Vyhotskij, L. S., 1991. *Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste* [Imagination and creativity in childhood]. *Psikhologicheskij ocherk. Kniga dlia uchitelja*, 3-e izd., Moskva: Prosveshchenie, 93 s.
9. Honcharenko, S. U., 1997. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary], Kyiv: Lybid, 376 s.
10. Popluzhnyi, V. L., Tikhomirov, O. K., 1980. *Emotsii i myshlenie* [Emotions and thinking], Moskva: Izd-vo Moskovskogo universiteta, 192 s.
11. Rozhdestvenskaia, N. V. *Psikhologhiya stsenicheskoi deiatelnosti*. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://royallib.com/book/rogdestvenskaya_nataliya/psihologiya_stsenicheskoy_deyatelnosti.html> [Data zvernennia 14 Zhovtnia 2020].

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-29-122-130>
УДК 373.315.6:51

Дідух Віталія Віталіївна,

аспірант кафедри педагогіки та методики початкової освіти

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Чернівці, Україна.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6773-4736>

didukh.vitalia@chnu.edu.ua

НОВА УКРАЇНЬСКА ШКОЛА ЯК ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Анотація. У статті здійснено порівняльний та структурно-змістовий аналіз понять «взаємодія», «педагогічна взаємодія», «партнерська взаємодія». Партнерську взаємодію визначено як процес безпосереднього впливу учасників освітнього процесу один на одного, дії яких спрямовані на реалізацію та задоволення інтересів та потреб кожної сторони взаємодії.

Описано емпіричне дослідження, мета якого полягає у визначенні ефективності освітнього середовища Нової української школи для розвитку та формування партнерської співпраці. Дослідження проводилося серед вчителів початкової школи для визначення стилю педагогічного спілкування вчителів з учасниками освітнього процесу та кількості педагогів, що залучають батьків до його планування та здійснення.

Дослідження, що проводилося серед батьків, полягало в тому, щоби визначити кількісний показник батьків, які беруть участь у процесі організації соціального життя в класі, та як часто, та у якій формі батьки отримують зворотний зв'язок зі школою.

Охарактеризовано методичний супровід для вчителів із метою покращення партнерської взаємодії з батьками молодших школярів, як з учасниками освітнього процесу. Визначено етапи методичного супроводу та форми роботи, використання яких передбачає реалізацію мети певного етапу. Перший етап – інформаційний, рекомендовано вчителю на цьому етапі використовувати такі форми роботи з батьками, як: міні лекції, інформаційні зустрічі, пізнавальні тренінги. Другим етапом визначено конструктивний, на якому вчителю треба визначити модель, яка спрямована на покращення взаємодії з батьками молодших школярів, та доцільно використовувати такі форми роботи, як індивідуальні та групові зустрічі, семінари навчального спрямування. Третій етап – практичний, на якому доречним є використання таких форм роботи, як тренінги, майстер-класи, дискусії. Останнім етапом визначено результативний. Основними формами партнерської взаємодії між вчителем та батьками на цьому етапі є круглі столи, дискусії.

Ключові слова: взаємодія; педагогічна взаємодія; партнерська взаємодія; освітнє середовище; учасники освітнього процесу.

1. ВСТУП/ INTRODUCTION

Постановка проблеми. Реформування та модернізація української освіти, зокрема її початкової ланки, спрямовані на розвиток партнерської взаємодії. Змінюються й напрями освіти, а демократизація в освіті являє собою поштовх до пошуку способів вирішення труднощів, з якими можуть зіткнутися учасники освітнього процесу під час партнерської взаємодії [10]. Відповідно до цього одним із провідних завдань Концепції «Нова українська школа» є розкриття потенційних можливостей учнів та їхніх здібностей, що стає можливим за умови наявності партнерської взаємодії [6].

Отже, постає проблема у визначенні, наскільки нова реформа є сприятливою для формування партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу та шляхи її реалізації на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження різних напрямів партнерської взаємодії знаходимо в працях багатьох науковців. Зокрема, особливості взаємодії розглядали О. Глузман, С. Золотухіна, І. Підласий, М. Євтух; комунікативний складник партнерської взаємодії досліджували у своїх роботах В. Котов, Г. Цукерман, М. Рибаківа; взаємодію в дитячому колективі вивчали В. Власенко, А. Бойко, Т. Лисянська; ідеї педагогічної взаємодії та шляхи її налагодження в освітньому процесі розкривали Ш. Амонашвілі, О. Киричук, М. Камінська, Т. Башинська, Л. Велитченко.

Незважаючи на значне коло праць та досліджень різних аспектів партнерської взаємодії, проблема партнерської взаємодії в освітньому процесі залишається актуальною та потребує подальших теоретичних та емпіричних досліджень.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні сутності партнерської взаємодії та емпіричному вивченні її значення в освітньому середовищі Нової української школи.

Завдання дослідження полягають у наступному:

- здійснити порівняльний аналіз понять «взаємодія», «педагогічна взаємодія», «партнерська взаємодія»;
- провести емпіричне дослідження для визначення ефективності освітнього середовища Нової української школи для розвитку та формування партнерської взаємодії;
- визначити методичний супровід для вчителів із метою покращення партнерської взаємодії з батьками молодших школярів, як з учасниками освітнього процесу.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODOLOGY

Досліджуючи означену проблему, ми використовували комплекс методів: теоретичних (структурно-змістовий аналіз, систематизація та узагальнення філософської, психологічної, педагогічної літератури, законодавчих документів та освітніх стандартів) та емпіричних (тестування, анкетування, опитування); графічні методи для аналізу та представлення отриманих результатів у вигляді таблиць, рисунків.

Для визначення стилю педагогічного спілкування вчителя з учнями та батьками використовували тестову карту оцінки стилю спілкування вчителя [10]. Дослідження серед батьків проводили на основі розроблених авторських анкет.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Аналізуючи Концепцію «Нова українська школа» з'ясовуємо, що необхідним її складником є партнерська взаємодія, що охоплює такі поняття, як «взаємодія», «педагогічна взаємодія». На думку О. Киричука, взаємодія є спільною роботою вчителя та вихованця й ґрунтується на їхньому взаєморозумінні, враховуючи психічні особливості та закономірності розвитку учнів [5, с. 9]. Ми вважаємо найбільш доречним визначення О. Коханової, яка стверджує, що взаємодія – це процес впливу суб'єктів одне на одного, де «кожна із взаємодіючих сторін постає як причина однієї і як наслідок одночасного зворотного впливу протилежної сторони, що зумовлює розвиток суб'єктів» [7, с. 340].

У педагогічному словнику поняття «педагогічна взаємодія» тлумачиться як певний безпосередній або опосередкований вплив суб'єктів цього процесу один на одного, що породжує їхню взаємну обумовленість і зв'язок, який є інтегруючим чинником педагогічного процесу [2, с. 50].

На нашу думку, заслуговує на увагу аналіз педагогічної взаємодії В. Ляудіса, де дослідник розглядає її як процес систематичного, постійного здійснення комунікативних дій вчителя, що мають на меті спричинити відповідну реакцію з боку учня, що є впливом як на самого учня, так і на вчителя [8, с. 48].

Отже, здійснюючи аналіз зазначених понять, можемо стверджувати, що вони покладені в основу партнерської взаємодії. Тому вважаємо, що партнерська взаємодія – це процес безпосереднього впливу учасників освітнього процесу один на одного, дії яких спрямовані на реалізацію та задоволення інтересів та потреб кожної сторони взаємодії (вчителів, учнів, батьків, адміністрації школи).

Міністерством освіти й науки України було здійснено моніторинг першого етапу 2019 – 2020 р. впровадження реформи «Нова українська школа», метою якого було дослідження ефективності впровадження цієї реформи, та її сприйняття учасниками освітнього процесу (вчителями, учнями, батьками, керівництвом школи) [9].

Нами також було проведено дослідження для визначення того, чи є «Нова українська школа» сприятливим середовищем для формування партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу, а саме, між вчителями та батьками. Дослідження проводили на базі шкіл Снятинського району Івано-Франківської області серед учасників освітнього процесу: вчителів початкової школи (вибірка становить 48 осіб); батьків учнів початкової школи (у кількості 150 осіб). Варто зазначити, що дослідження проводили серед батьків та вчителів 1, 2, 3 класів, які працюють за Концепцією «Нова українська школа».

Мета дослідження, у якому брали участь вчителі, полягала в тому, щоби визначити:

- який стиль педагогічного спілкування з учнями та батьками вчителі вважають найефективнішим (використовували тестову карту оцінки стилю спілкування вчителя [11]);
- стан залучення вчителями батьків до планування та реалізації освітнього процесу.

Аналізуючи результати дослідження, ми з'ясували, що 88 % вчителів схильні вважати, що найефективнішим стилем педагогічного спілкування з учнями та батьками є демократичний, 8 % – ліберальний стиль, та 4 % респондентів вважають авторитарний стиль найефективнішим стилем педагогічного спілкування (див. таблицю 1).

Таблиця 1

**Стиль педагогічного спілкування вчителів з учнями та батьками
молодших школярів**

Стиль спілкування	Кількісний показник
Демократичний	88 %
Ліберальний	8 %
Авторитарний	4 %

Наступний блок дослідження серед вчителів полягав у тому, щоби визначити, скільки відсотків вчителів залучають батьків до планування та реалізації освітнього процесу. Здійснюючи опитування, ми визначили, що 39 % вчителів залучають батьків до планування освітнього процесу, 51 % готові залучати, але не мали ще такої практики, та 10 % вважають, що залучення батьків, саме, до планування освітнього процесу не є ефективним (див. рис.1).

Рис.1. Кількісний показник залучення вчителями батьків до планування та реалізації освітнього процесу

Отже, результати дослідження серед вчителів вказують на те, що, на їхню думку, «Нова українська школа» є ефективним середовищем для взаємодії з батьками, на що вказують високі показники їхніх позитивних відповідей.

Мета дослідження, у якому брали участь батьки полягала в тому, щоби визначити:

- кількість батьків, які беруть участь у процесі організації соціального життя в класі;
- як часто батьки дістають зворотний зв'язок зі школою та у якій формі?

У результаті дослідження 65 % батьків стверджують, що беруть участь у процесі організації соціального життя в класі; 25 % проінформовані та є пасивними учасниками, а 10 % – не беруть участі в соціальному житті класу (див. рис. 2).

Рис.2. Участь батьків у процесі організації соціального життя в класі

Здійснюючи дослідження зворотного зв'язку батьків зі школою, ми визначили, що 85 % батьків кожного дня дістають зворотний зв'язок зі школою, а саме: 70 % – особисте спілкування, 5,5 % – особисті повідомлення чи телефонні дзвінки, 2,5 % – відвідування вчителем, 2 % – через записи в щоденнику; 15 % респондентів кожного тижня отримують зворотний зв'язок за допомогою особистих повідомлень чи телефонних дзвінків (рисунок 3).

Рис.3. Показники зворотного зв'язку батьків зі школою

Результати дослідження серед батьків учнів початкової школи вказують на те, що реформа початкової ланки освіти спрямована на взаємодію школи із сім'єю, що демонструють результати дослідження.

Отже, здійснюючи дослідження серед учасників освітнього процесу (вчителів та батьків), ми з'ясували, що Концепція «Нової української школи» є запорукою формування ефективної партнерської взаємодії. Однак, важливим, на нашу думку, є також ті форми та методи роботи, які використовують педагогічні працівники в процесі налагодження взаємодії.

Для встановлення ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства пропонуємо методичний супровід.

Тлумачення визначення «супровід» знаходимо в словнику, що визначається як дія зі значенням «йти поруч» [3, с. 1415]. Сутність методичного супроводу, полягає в тому, що це – професійна педагогічна взаємодія суб'єктів освітньої діяльності (вчителів та батьків), умовами якої є добровільність і партнерство, визначальними ознаками – особистісний і професійний розвиток, а результатом – готовність учасників освітнього процесу до партнерської взаємодії.

Вважаємо, що методичний супровід, спрямований на покращення взаємодії між вчителями та батьками, має складатися з етапів, де кожному етапу відповідають певні форми роботи.

Отже, *перший етап – інформаційний*, має на меті визначити основу партнерської взаємодії та її принципи. Рекомендуємо вчителю на цьому етапі використовувати такі форми роботи з батьками, як міні лекції, інформаційні зустрічі, пізнавальні тренінги.

Другим етапом вважаємо *конструктивний*, на якому вчителю слід визначити модель, яка спрямована на покращення взаємодії з батьками молодших школярів. Для реалізації другого етапу доцільно використовувати такі форми роботи, як індивідуальні та групові зустрічі, семінари навчального спрямування.

Третій етап – практичний, що передбачає реалізацію раніше побудованої вчителем моделі взаємодії з батьками. На цьому етапі доречним є використання таких форм роботи, як тренінги, майстер-класи, дискусії.

Останнім етапом вважаємо *результативний*, який спрямований на визначення ефективності побудованої вчителем моделі. Основними формами партнерської взаємодії між вчителем та батьками на означеному етапі вважаємо круглі столи та дискусії.

Вважаємо, що реалізація описаних форм роботи має здійснюватися в так званих «батьківських кімнатах» («педагогічних майстернях для батьків», «педагогічних

батьківських лабораторіях» та ін.). Велика кількість закладів освіти, діяльність яких спрямована на підтримку взаємодії між вчителем та батьками, створюють окремі спеціальні місця для реалізації форм роботи з батьками – батьківські кімнати [2, с. 141]. Отже, коли школа створює батьківську кімнату, вона визначає важливу роль батьків в освітньому процесі та необхідність співпраці школи із сім'єю.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Підсумовуючи вищезазначене, робимо висновок, що Нова українська школа має бути освітнім середовищем, у якому має здійснюватися ефективна партнерська взаємодія між учасниками освітнього процесу. Для ефективної реалізації взаємодії між учасниками освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства, варто спиратися на принципи та ключові положення Концепції «Нова українська школа», а також творчо використовувати систему форм та методів роботи з учнями та їхніми батьками для налагодження умов взаємодовіри, співробітництва, взаєморозуміння, що сприятиме розвитку та саморозвитку кожного члена шкільного колективу.

Однак, результати дослідження не розкривають усіх аспектів означеної проблеми, тому перспективами для **подальшої дослідницької роботи** вважаємо експериментальну перевірку методичного супроводу, ефективність форм його застосування, що сприяють формуванню ефективної партнерської взаємодії між вчителем та батьками, а також виявлення педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до партнерської взаємодії.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Барабаш, О., 2018. Педагогіка партнерства – сучасний тип взаємодії між учасниками освітнього процесу. *Вчитель початкових класів*, Київ, с. 3–7.
2. Бібік, Н. М., 2017. *Нова українська школа: порадник для вчителя*, Київ: Видавничий дім, 206 с.
3. Бусел, В. Т., 2005. *Великий тлумачний словник сучасної української мови*, Київ, Ірпінь: Перун, 1728 с.
4. Гончаренко, С. У., 1997. *Український педагогічний словник*, Київ, 375 с.
5. Киричук, О. В., 1991. Проблеми психології педагогічної взаємодії. *Науково-методичний збірник «Психологія»*, 37, Київ, с. 3–12.
6. Концепція Нової української школи [online] Доступно: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>>.
7. Коханова, О. П., 2010. Дослідження специфіки партнерської взаємодії в процесі фахового навчання майбутніх учителів, *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*, 10, Кам'янець-Подільський, с. 336–345.
8. Ляудис, В. Я., 1980. *Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся*, Москва, 135 с.
9. *Моніторинг першого етапу 2019–2020 р. впровадження реформи «Нова українська школа» Міністерством освіти й науки України*. Доступно: <<https://eo.gov.ua/2020/08/12/nova-ukrayinska-shkola-bilsh-yakisna-osvita-rezultaty-monitoringnovoho-doslidzhennya-mon/>>.
10. Савченко, О. Я., 2018. Початкова освіта в контексті ідей Нової української школи. *Рідна школа*, 1–2, Київ, с. 3–7.
11. Тестова карта оцінки стилю спілкування вчителя Доступно: <<https://studopedia.org/12-72453.html>>.

NEW UKRAINIAN SCHOOL AS AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF PARTNERSHIP

Vitaliia Didukh,

Postgraduate the Department of Pedagogy and

Methods of Elementary Education

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Chernivtsi, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6773-4736>

didukh.vitalia@chnu.edu.ua

Abstract. In the article, a comparative and structural analysis of the concepts of “interaction”, “pedagogical interaction” and “partnership” is provided. Partnership is defined as a process of direct influence of participants in the educational process on each other, whose actions are aimed at the realization and satisfaction of the interests and needs of each party to the interaction.

An empirical study is described, the purpose of which was to determine the effectiveness of the educational environment of the New Ukrainian School for the development and formation of partnerships. The study was conducted among primary school teachers in order to determine the style of pedagogical communication of teachers and the number of teachers who involve parents in planning the educational process. The survey conducted among parents was to define the number of parents involved in the organization of social life in the classroom and how often parents receive feedback from the school and how.

The methodological support for teachers in order to improve partnerships with parents of primary school children as participants in the educational process is described. The stages of the methodological support and forms of work are determined and the use thereof involves the realization of the purpose of a certain stage. The first stage is informational. The teacher is recommended to use such forms of work with parents as mini lectures, information meetings and cognitive trainings. The second stage is defined constructively. At this stage, the teacher should define a model that aims to improve interaction with parents of primary school children and it is advisable to use such forms of work as individual and group meetings and educational workshops.

The third stage is practical. At this stage it is appropriate to use such forms of work as trainings, master classes and discussions. The last stage is the productive one. The main forms of partnership between a teacher and parents at this stage are round tables and discussions.

Keywords: interaction; pedagogical interaction; partnership interaction; educational environment; participants in the educational process.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Barabash, O., 2018. Pedahohika partnerstva – suchasnyi typ vzaiemodii mizh uchashnykamy osvitnoho protsesu [Pedagogy of partnership – a modern type of interaction between participants in the educational process], *Primary school teacher*, Kyiv, p. 3–7.

2. Bibik, N. M., 2017. *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* [New Ukrainian school: a guide for teachers], Kyiv: Publishing House, 206 p.
3. Busel, V. T., 2005. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language], Kyiv, Irpin: Perun, 1728 p.
4. Goncharenko, S. V., 1997. *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary], Kyiv, 375 p.
5. Kirichuk, O. V., 1991. Problemy psykholohii pedahohichnoi vzaiemodii [Problems of psychology of pedagogical interaction], *Scientific and methodical collection "Psychology"*, 37, Kyiv, p. 3–12.
6. Kontsepsiia Novoi ukrainskoi shkoly [Concept of the New Ukrainian School], Dostupno: <<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>>.
7. Kokhanova, O. P., 2010. Doslidzhennia spetsyfiky partnerskoi vzaiemodii v protsesi fakhovoho navchannia maibutnikh uchyteliv [Research of the specifics of partnership in the process of professional training of future teachers], *Collection of scientific works "Problems of modern psychology"*, 10, Kamyanets-Podilskyi, s. 336–345.
8. Lyaudis, V. Ya., 1980. Psykholoho-pedahohycheskye problemy vzaimodeistvia uchitelia y uchashchykhisia [Psychological and pedagogical problems of interaction between teachers and students], Moscow, 135 p.
9. *Monitorynh pershoho etapu 2019 – 2020 r. vprovadzhennia reformy «Nova ukrainska shkola»* Ministerstvom osvity i nauky Ukrainy [Monitoring of the first stage of 2019 – 2020 implementation of the reform “New Ukrainian School” by the Ministry of Education and Science of Ukraine]. Dostupno : <<https://eo.gov.ua/2020/08/12/nova-ukrayinska-shkola-bilsh-yakisna-osvita-rezultaty-monitorynhovoho-doslidzhennya-mon/>>.
10. Savchenko, O. Y., 2018. Pochatkova osvita v konteksti idei Novoi ukrainskoi shkoly [Primary education in the context of the ideas of the New Ukrainian School], *Native school*, 1–2, Kyiv, s. 3–7.
11. Testova karta otsinky styliu spilkuvannia vchytelia [Teacher communication style assessment test card]. Dostupno: <<https://studopedia.org/12-72453.html>>.